

конались у справедливості висновків меморандуму ЮНЕСКО (1994), що лише фундаментальна освіта дає знання, які є універсальними.

Основними показниками досягнень учнів у засвоєнні фундаментальних природничих знань стало: а) підвищення якості знань, розуміння матеріальності світу, сформованість світоглядних уявлень; б) прояв компетентності у застосуванні знань; в) оволодіння дослідницькими вміннями; г) наявність сформованих методологічних умінь; д) здатність до самостійного пошуку інформації; е) наявність умінь аналізувати явища, робити з них висновки і приймати рішення; є) відповідність результатів засвоєння знань освітній меті й сучасним вимогам.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДІЯЛЬНІСНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ЗМІСТУ ОСВІТИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

С. Е. Трубочева, к. пед. н.

Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі реалізована через певний технологічний аспект у відповідній концептуальній моделі діяльній спрямованості. Цей аспект виражається в тому, що має бути створене освітнє середовище, яке зможе забезпечити учням умови для здійснення навчальної діяльності, різноманітної за змістом, вмотивованої для учнів, проблемної за способом освоєння діяльності, що в результаті сприятиме формуванню в них універсальних способів навчальної діяльності, ключових компетентностей і в кінцевому рахунку – професійному самовизначенню.

В умовах профільного навчання навчальне середовище має забезпечити кожному учневі можливість реалізувати себе, максимально розвинути свої природні здібності, врахувати освітні потреби згідно з професійним вибором, забезпечити реалізацію принципу неперервної освіти.

Для моделювання навчального середовища потрібно враховувати низку психолого-педагогічних вимог до особистості учня, пов'язаних з необхідністю виховувати і формувати психофізіологічну готовність учня до профільного навчання. Зокрема: 1) активізація, інтенсифікація навчальної діяльності, збільшення інтелектуального напруження – через необхідність розв'язання значно більшої кількості спеціалізованих, профільних навчальних завдань; 2) інтенсивне нарощування профільного навчального і продуктивного досвіду – спеціальних знань, умінь, навичок відповідного напрямку; 3) підвищення рівня самоорганізації, самостійності у виконанні завдань навчальної діяльності – готовність до рефлексії; 4) підвищена увага до тих рис характеру, які сприяють успішній, напруженій, продуктивній діяльності; 5) відповідність потреб, мотивів, інтересів, схильностей, потягів специфіці профілю і професій, що його складають, тому слід говорити про мотиваційну готовність особистості.

Поряд з необхідністю розвитку в учнів самостійного мислення, умінь здобувати інформацію, прогнозувати, приймати нестандартні рішення

важливим є питання про зниження навчального навантаження дітей. При цьому нового значення набувають інноваційні педагогічні технології як стрижень навчального середовища. Для визначення ефективності такого середовища аналізується зміна (просування) в навчанні учнів. Оцінюється результативність поетапного процесу навчання, тобто діагностується динаміка росту академічних, особистісних досягнень учнів. Особлива увага має приділятися аналізу й оцінці динаміки сформованості універсальних навчальних результатів, зокрема універсальних навчальних дій і ключових компетентностей учнів. Гармонійний цілеспрямований розвиток особистості, життєвої компетентності випускника, його свідоме професійне і життєве самовизначення – пріоритетні акценти проектування і побудови освітнього середовища старшої школи.

ДЕФІНІЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ДИДАКТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ»

Г. М. Удовіченко, к. пед. н.

На сучасному етапі становлення вищої педагогічної освіти в Україні константно важливою проблемою є підготовка кваліфікованих кадрів. До особистості вчителя сучасної школи висувається низка вимог, однією з яких є готовність ефективно організувати дидактичний процес. Тому важливо свідомо розуміти зміст і сутність поняття «дидактична компетентність». Пропонуємо результати здійсненого дефініційного аналізу цієї дидактичної категорії.

Дидактична компетентність розглядається як властивість (Т. Березіна), якість особистості (В. Гринєв, С. Демченко), сукупність компетенцій та компетентностей (Т. Березіна, М. Валєєва), умінь (Д. Смирнов, Ю. Савінков), готовність до діяльності (В. Гринєв, С. Корабльова, О. Крилова), здатність до педагогічної діяльності (Т. Березіна, В. Максименко, Ю. Махова, Т. Мішеніна, О. Крилова), система знань, умінь, навичок (В. Ільїн), володіння діяльністю (Л. Тархан).

Різноманітність позицій щодо визначення цього феномена пояснюється тим, що компетентнісний підхід активно впроваджується в сучасну освіту. Аналізуючи визначення сучасних дидактів, можна простежити сутність дидактичної компетентності. М. Чошанов вважає за потрібне формувати професійно-дидактичну компетентність студентів, яка передбачає мобільне знання сучасних теорій навчання, гнучке володіння методами навчання та розвинуте критичне мислення. Сутність дидактичної компетентності за І. Шамсутдіновою – це можливість швидко, ґрунтовно, виважено та безпомилково приймати дидактичні рішення, знаходити найкоротший шлях розв'язання дидактичної задачі, обирати адекватні для тих чи інших умов методи, прийоми та засоби навчання. В. Лебединцев сутність дидактичної компетентності вбачає у побудові індивідуальних навчальних стратегій стосовно різних учнів.